

Roks yttrande SOU (2025:90) Förmedling av post till personer med skydd i folkbokföringen

Synpunkter från Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks, är den äldsta och den enda riksorganisationen som enbart samlar kvinnojourer och tjejjourer. Vi är en separatistisk och feministisk organisation vars uppgift är att synliggöra och motverka mäns och killars våld mot kvinnor, tjejer och barn. Vårt mål är att bidra till en förbättring av kvinnors, tjejer och barns livsvillkor. Roks arbetar för att synliggöra sambanden mellan kön, makt och våld samt öka kunskapen och kompetensen i dessa frågor såväl inom som utom organisationen. Roks ser att mäns och killars våld kan drabba alla kvinnor och tjejer, men också att livsvillkor och livsrum kan variera beroende av etnicitet, social tillhörighet, ålder, sexualitet, funktionshinder och missbruk. Därför är det nödvändigt att belysa både de erfarenheter som skiljer oss och de som förenar kvinnor. Roks ser att alla som upplever och utsätts för våld ska ses som brottsoffer, därför är det viktigt för oss att synliggöra barnens situation och bidra till en förbättring av deras livsvillkor. Kärnan i Roks verksamhet är stödet till lokala kvinnojourerna och tjejjourer i deras utveckling och arbete för kvinnor, tjejer och barn som är utsatta för mäns och killars våld. För att stötta och hjälpa henne krävs att vi påverkar reformerna.

Sammanfattande synpunkter

Roks tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på betänkandet avseende förmedling av post till personer med skydd i folkbokföringen.

Roks tillstyrker utredningens förslag avseende postförmedling för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter. Roks önskar samtidigt framhålla några synpunkter.

Mäns våld mot kvinnor

Cirka 36 000 personer i Sverige har skyddade personuppgifter, varav 40 % är kvinnor och 40 % är barn. I Skatteverkets statistik kategoriseras våldet som *våld i nära relation* eller *hedersrelaterat våld och förtryck*. Roks menar att statistiken i dessa två kategorier bör utläsas sammanslaget, eftersom det som kallas *våld i nära relation* eller *hedersrelaterat våld och förtryck* i allra högsta grad är mäns våld mot kvinnor - orsakat av en patriarkal samhällsstruktur och konsekvens av könsmaktsordningen.

Enligt Skatteverkets enkätstudie¹ ser det ut enligt följande:

¹ [att-leva-med-skyddade-perhttps://skatteverket.se/download/18.7da1d2e118be03f8e4f3099/1702389210](https://skatteverket.se/download/18.7da1d2e118be03f8e4f3099/1702389210)

- Sekretessmarkering
32 % våld i nära relation
6 % hedersrelaterat våld och förtryck
= 38 % mäns våld mot kvinnor
- Skyddad folkbokföring
58 % våld i nära relation
15 % hedersrelaterat våld och förtryck
= 73 % mäns våld mot kvinnor

37 % uppger av de svarande att deras uppgifter blivit röjda. Vidare uppges att röjningen föranlett allvarliga konsekvenser, i synnerhet när uppgifterna blivit röjda av en myndighet. Värst drabbade är våldsutsatta kvinnor och barn med skyddad folkbokföring.

Av utredningen framgår svårigheter för Skatteverket att hantera förmedlingsverksamheten, trots att stora resurser tillsatts. Det leder bland annat till att post kommer fram för sent, är skadad, är öppnad, inte når sin mottagare alls eller innehåller spåringsenheter.

Mot bakgrund av detta är det tydligt att systemet har brister som behöver åtgärdas.

Helomfattande utredning

I utredningen konstateras att det medför omfattande praktiska problem att leva med skyddade personuppgifter. Roks vill betona att det framför allt innebär betydande och genomgripande konsekvenser att vara våldsutsatt kvinna med skyddade personuppgifter. Skyddade personuppgifter kan vara en nödvändig och viktig åtgärd för våldsutsatta kvinnor, men det är aldrig en tillräcklig åtgärd i sig. Att tvingas leva med skyddade personuppgifter på grund av en man som förföljer, trakasserar, hotar eller utövar annat våld innebär allvarliga begränsningar i vardagen. Kvinnor med skyddade personuppgifter utesluts i praktiken från stora delar av samhällslivet. De kan möta hinder när de vill rösta i den kommun där de bor, ingå avtal, teckna abonnemang eller använda digitala tjänster. Det kan vara svårt att få arbete eller att låta barn delta i skol- och fritidsaktiviteter. I praktiken påverkas tillgången till sådant som varje medborgare i Sverige har rätt till.

När myndigheter dessutom röjer skyddade uppgifter är det ofta kvinnan själv som tvingas bära konsekvenserna. Hon kan behöva flytta, byta namn, ordna ny bostad, söka nytt arbete och byta skola för sina barn, med stora ekonomiska, praktiska och känslomässiga kostnader som följd.

Det är därför nödvändigt att tillsätta en heltäckande utredning som omfattar samtliga konsekvenser för kvinnor och barn med skyddade personuppgifter. Åtgärder får inte

utföras som isolerade punktinsatser i parallella stuprör, utan måste bygga på ett samlat och långsiktigt ansvarstagande från samhällets sida.

Riktad information

Det är också avgörande att det finns tydlig, lättillgänglig och anpassad information till personer som lever med skyddade personuppgifter. Förändringar i lagstiftning, rutiner eller tekniska system skapar ofta en påtaglig oro hos kvinnor som lever med skyddade personuppgiften. Denna oro är befogad. Erfarenheten visar att det i stor utsträckning är just myndigheter som, genom bristande rutiner eller kunskap, röjer skyddade uppgifter.

När förändringar genomförs utan tydlig och förhandsanpassad information riskerar det att ytterligare öka otryggheten och misstron mot systemet. Kvinnor med skyddade personuppgifter behöver därför få riktad, begriplig och konkret information innan nya regler eller arbetssätt implementeras. Informationen måste vara anpassad till deras särskilda situation och tydligt redogöra för hur deras skydd påverkas, vilka risker som kan uppstå och vilka åtgärder som vidtas för att säkerställa deras säkerhet.

Det bör finnas både allmänt tillgänglig information och särskilt riktade informationsinsatser till henne som lever med skyddade personuppgifter. Först när informationen är förebyggande och förtroendeskapande kan förändringar genomföras utan att äventyra den trygghet som skyddsåtgärderna är avsedda att ge.

I detta ärende har ordförande för Roks Adine Samadi beslutat. Emma Momqvist, styrelseledamot i Roks, har varit föredragande.

Stockholm den 13 februari 2026

Adine Samadi
Ordförande Roks